

ThS. VŨ THỊ HỒNG PHƯỢNG (Chủ biên)

**HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO
ASEAN - HÀN QUỐC (AKFTA)
VÀ TÁC ĐỘNG ĐỐI VỚI QUAN HỆ THƯƠNG MẠI
VIỆT NAM - HÀN QUỐC
(SÁCH THAM KHẢO)**

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG

ThS. VŨ THỊ HỒNG PHƯỢNG (Chủ biên)

**HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO
ASEAN - HÀN QUỐC (AKFTA) VÀ TÁC ĐỘNG
ĐỐI VỚI QUAN HỆ THƯƠNG MẠI
VIỆT NAM - HÀN QUỐC
(Sách tham khảo)**

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG

MỤC LỤC

MỤC LỤC.....	3
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	6
DANH MỤC BẢNG.....	7
DANH MỤC BIỂU ĐỒ	8
LỜI NÓI ĐẦU.....	9
CHƯƠNG 1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO ASEAN - HÀN QUỐC.....	15
1.1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO	15
1.1.1. Khái niệm, đặc điểm và nội dung của Hiệp định thương mại tự do	15
1.1.2. Xu hướng phát triển của Hiệp định thương mại tự do.....	19
1.1.3. Kinh nghiệm trong đàm phán, thực thi các hiệp định thương mại tự do	22
1.2. KHÁI QUÁT VỀ HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO ASEAN - HÀN QUỐC.....	24
1.2.1. Bối cảnh ra đời của Hiệp định	24
1.2.2. Mục tiêu của Hiệp định.....	25
1.2.3. Cấu thành của Hiệp định:	26
1.2.4. Nội dung chính của Hiệp định	32
1.2.5. Cam kết của Việt Nam trong Hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc trong lĩnh vực thương mại hàng hóa... 38	
1.2.6. Một số văn bản thực thi Hiệp định AKFTA của Việt Nam... 43	

1.2.7. Thời cơ và thách thức của Việt Nam khi thực hiện Hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc.....	55
CHƯƠNG 2. QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VIỆT NAM - HÀN QUỐC VÀ TÁC ĐỘNG CỦA VIỆC THỰC THI AKFTA TỚI MỖI QUAN HỆ NÀY	61
2.1. KHÁI QUÁT VỀ ĐỐI TÁC HÀN QUỐC VÀ MỖI QUAN HỆ CHÍNH TRỊ, NGOẠI GIAO, KINH TẾ VỚI VIỆT NAM.	61
2.1.1. Một số nét khái quát về đối tác Hàn Quốc	61
2.1.2. Mối quan hệ chính trị, ngoại giao, kinh tế Hàn Quốc - Việt Nam.....	65
2.2. THỰC TRẠNG QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VIỆT NAM - HÀN QUỐC GIAI ĐOẠN 1993 - 2018	67
2.2.1. Thực trạng quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc giai đoạn 1993 - 2006	67
2.2.2. Thực trạng quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc giai đoạn 2007- 2018	76
2.2.3. Đánh giá về quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc.....	90
2.3. TÁC ĐỘNG CỦA AKFTA ĐẾN QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VIỆT NAM – HÀN QUỐC.....	93
2.3.1. Tác động đến yếu tố cạnh tranh	95
2.3.2. Tác động đến kim ngạch xuất khẩu.....	96
2.3.3. Tác động đến cán cân thương mại.....	97
2.3.4. Tác động đến cơ cấu xuất nhập khẩu và tính bổ sung trong thương mại	99
2.4. ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG CỦA HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO AKFTA ĐẾN QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VIỆT – HÀN	100
2.4.1. Tác động tích cực	100
2.4.2. Tác động tiêu cực	101

2.4.3. Nguyên nhân của những tác động tiêu cực	102
CHƯƠNG 3. TRIỂN VỌNG VÀ GIẢI PHÁP THÚC ĐẨY	
QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VIỆT NAM - HÀN QUỐC	
TRONG ĐIỀU KIỆN THỰC HIỆN HIỆP ĐỊNH THƯƠNG	
MẠI TỰ DO ASEAN - HÀN QUỐC.....	104
3.1. QUAN ĐIỂM, ĐỊNH HƯỚNG VÀ TRIỂN VỌNG CẢI	
THIỆN QUAN HỆ THƯƠNG MẠI VIỆT NAM - HÀN	
QUỐC	104
3.1.1. Quan điểm cải thiện quan hệ thương mại của Việt Nam	
với Hàn Quốc	104
3.1.2. Hướng điều chỉnh cán cân thương mại của Việt Nam với	
Hàn Quốc trong quá trình thực hiện các cam kết của AKFTA	105
3.1.3. Triển vọng phát triển quan hệ thương mại Việt Nam -	
Hàn Quốc.....	106
3.2. MỘT SỐ GIẢI PHÁP THÚC ĐẨY QUAN HỆ THƯƠNG	
MẠI VIỆT NAM - HÀN QUỐC TRONG ĐIỀU KIỆN THỰC	
HIỆN HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO AKFTA.....	109
3.2.1. Nhóm giải pháp trước mắt.....	109
3.2.2. Nhóm giải pháp lâu dài.....	111
KẾT LUẬN	120
PHỤ LỤC	122
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	244

LỜI NÓI ĐẦU

Được mệnh danh là “Con hổ châu Á” và là nước công nghiệp tiên tiến, hiện nay Hàn Quốc là một nước được đánh giá có sự phát triển kinh tế thần kỳ bởi vào những năm 80 của thế kỷ XX, quy mô GDP mới chỉ là 70 - 80 tỷ USD nhưng đến năm 2012, con số này đã lên tới 1.614 tỷ USD - đứng thứ 13 trên thế giới. GDP bình quân tại thời điểm này đạt 23.113 USD/người - tăng 200 lần so với 50 năm trước. Và tính đến năm 2018 đã vươn lên đứng thứ tư ở châu Á, thứ 11 thế giới về GDP. Nước này đã lọt vào danh sách các cường quốc kinh tế thế giới, trở thành mô hình mẫu cho các nước đang phát triển. Những năm gần đây, kim ngạch xuất nhập khẩu của Hàn Quốc không ngừng gia tăng mạnh mẽ, trong đó kim ngạch thương mại hai chiều với Việt Nam đã đạt tới con số 65.7 tỷ USD vào năm 2018 (tăng 131 lần so với năm 1992 khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao).

Quan hệ Việt Nam - Hàn Quốc là mối quan hệ giữa hai quốc gia có nhiều nét tương đồng về lịch sử, văn hóa và là "đối tác chiến lược", đã không ngừng phát triển, vượt trên quan hệ thông thường. Từ khi thiết lập quan hệ ngoại giao vào năm 1992, quan hệ giữa Việt Nam và Hàn Quốc đã phát triển tích cực trên nhiều lĩnh vực, đặc biệt là về quan hệ thương mại.

Ngày 24/8/2006, tại Malaysia, các Bộ trưởng thương mại ASEAN (trừ Thái Lan) và Hàn quốc đã ký hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc (AKFTA). Hiệp định này bao gồm 3 cấu phần chính là Hiệp định thương mại hàng hóa (ký tháng 8/2006, có hiệu lực từ tháng 6/2007), Hiệp định thương mại dịch vụ (ký tháng 11/2007, có hiệu lực từ tháng 5/2009),

và Hiệp định đầu tư (ký tháng 6/2009, có hiệu lực từ tháng 9/2009). Mặc dù thời điểm bắt đầu có hiệu lực khác nhau nhưng đến nay việc thực hiện cả ba hiệp định này đã tạo ra khung pháp lý toàn diện hơn cho việc thực hiện khu vực thương mại tự do giữa các bên trong tương lai đồng thời có tác động mạnh mẽ tới quan hệ thương mại các nước ASEAN và Hàn Quốc trong đó không thể không nói tới mối quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc.

Cũng kể từ sau khi Hiệp định thương mại tự do về hàng hoá giữa ASEAN và Hàn Quốc có hiệu lực (từ tháng 6/2007) và sự kiện Việt Nam gia nhập Tổ chức thương mại thế giới (WTO), quan hệ thương mại giữa hai nước Việt - Hàn tiếp tục được tăng cường và củng cố. Đặc biệt là sự kiện hai bên đã đàm phán và tiến tới ký kết một Hiệp định mang tính toàn diện, có mức độ cam kết cao và đảm bảo cân bằng lợi ích giữa hai bên – Hiệp định thương mại tự do song phương Việt Nam - Hàn Quốc (VKFTA) vào ngày 05/5/2016. Hiện nay, Hàn Quốc đã trở thành đối tác quan trọng hàng đầu và là đối tác thương mại lớn thứ hai của nước ta với kim ngạch xuất nhập khẩu đạt 65,7 tỷ USD, chiếm 13,7% tổng trị giá xuất nhập khẩu của cả nước. Và mối quan hệ này vẫn trên đà tiếp diễn chiều hướng tích cực cả về tổng kim ngạch.

Tuy nhiên trong những năm qua, AKFTA cũng có những hạn chế trong việc cân bằng thương mại song phương do bị ảnh hưởng phần lớn bởi cấu trúc kinh tế khác nhau và việc gia tăng đầu tư của Hàn Quốc sang Việt Nam. Tính đến nay, Việt Nam vẫn luôn trong tình trạng nhập siêu từ nước này (tốc độ tăng thâm hụt thương mại của Việt Nam so với Hàn Quốc tăng từ mức trung bình 13,6% giai đoạn 2003 - 2006 lên 21,8% giai đoạn 2007 -

2010) và hơn 21,12% giai đoạn 2011-2018. Tốc độ tăng trưởng nhập khẩu cũng không ngừng tăng (từ 14% lên 26% qua các giai đoạn: 2003-2006, 2007-2010. Trong giai đoạn tiếp theo 2011-2018 ngoài năm 2014 trị giá hàng nhập khẩu từ Hàn Quốc tăng không đáng kể, các năm khác có tốc độ tăng khá cao trong đó đỉnh điểm là vào năm 2017, con số này đã tăng tới 54,85%). Cơ cấu hàng hóa xuất nhập khẩu của hai nước cũng rất đáng quan tâm bởi Việt Nam chủ yếu nhập khẩu từ Hàn Quốc những sản phẩm như: nguyên phụ liệu dệt may và da, khoáng sản, xăng dầu, thiết bị vận tải, thép, thiết bị công nghiệp, sản phẩm hóa chất, sản phẩm nhựa, sợi, điện tử gia dụng trong khi xuất khẩu chủ yếu chỉ là: nông sản, thủy sản, sợi, thủ công mỹ nghệ, lâm sản, khoáng sản, linh kiện điện tử, hàng dệt may, sản phẩm điện tử gia dụng.

Trước thực trạng trên, rõ ràng việc nghiên cứu tác động của AKFTA tới quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc là vô cùng cấp thiết. Cuốn sách ***“Hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc (AKFTA) và tác động đối với quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc”*** được biên soạn với mục đích góp phần khái quát một cách có hệ thống những vấn đề lý luận liên quan đến hiệp định và tác động của nó đến mối quan hệ Việt Nam - Hàn Quốc, trên cơ sở đó tìm ra giải pháp phát triển hơn nữa mối quan hệ này, giúp hai bên cùng tận dụng được những thời cơ, phát huy mọi tiềm năng của mỗi nước; giúp các doanh nghiệp có thể tận dụng tốt hơn các cơ hội và khai thác hiệu quả lợi ích từ cam kết của hiệp định. Việc biên soạn cũng nhằm đưa đến một tài liệu tham khảo phục vụ công tác giảng dạy các học phần liên quan cũng như hoạt động nghiên cứu khoa học của sinh viên.

- Vào việc giải quyết một số vấn đề lý luận và thực tiễn thông qua việc trả lời một số câu hỏi:

- Hiệp định thương mại tự do là gì và Hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc gồm những nội dung chính nào?

- Mối quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc từ khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao đến nay diễn ra như thế nào?

- Việc thực thi hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc tác động ra sao tới quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc?

- Trong thời gian tới, Việt Nam cần làm gì để có thể vượt qua những thách thức, khắc phục những tác động tiêu cực cũng như tận dụng được những thời cơ và những tác động tích cực của hiệp định đem lại nhằm thúc đẩy hơn nữa mối quan hệ thương mại hai nước Việt - Hàn?

Các vấn đề trình bày trong cuốn sách được tiếp cận ở góc độ vĩ mô và sử dụng phương pháp thống kê và phân tích, phương pháp so sánh, phương pháp tổng hợp số liệu và thông tin. Cụ thể:

+ Phương pháp thống kê và phân tích sử dụng nhằm làm rõ các vấn đề lý luận và thực trạng quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc qua các giai đoạn.

+ Phương pháp so sánh sử dụng để làm sáng tỏ hơn sự thay đổi tổng kim ngạch xuất nhập khẩu, kim ngạch xuất khẩu, kim ngạch nhập khẩu, cán cân thương mại, cơ cấu xuất nhập khẩu của hai nước Việt Nam và Hàn Quốc qua các giai đoạn trước và sau khi thực thi AKFTA.

Ngoài ra, nhóm tác giả còn sử dụng phương pháp xử lý số liệu bằng phần mềm excel để phân tích.

Các thông tin, số liệu trong đề tài, tác giả thu thập và tổng hợp từ các nguồn như: Các cơ quan quản lý Nhà nước, Tổng cục Hải Quan, Tổng cục Thống kê, các công trình nghiên cứu đã công bố,...

Ngoài phần tóm lược, danh mục bảng biểu và danh mục từ viết tắt, mục lục, tài liệu tham khảo, cuốn sách được kết cấu thành 3 chương, trong đó:

Chương 1: Một số vấn đề lý luận về hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc.

Chương 2: Quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc và tác động của việc thực thi AKFTA tới mối quan hệ này

Chương 3: Triển vọng và giải pháp thúc đẩy quan hệ thương mại Việt Nam - Hàn Quốc trong điều kiện thực hiện hiệp định thương mại tự do ASEAN - Hàn Quốc

Cuốn sách này do Thạc sĩ Vũ Thị Hồng Phượng làm chủ biên và các thành viên tham gia biên soạn sau:

- ThS Vũ Thị Hồng Phượng, ThS Hoàng Thị Thắm: Chương 1
- ThS Vũ Thị Hồng Phượng, ThS Phạm Thị Dự, ThS Hoàng Thị Thắm: chương 2
- ThS Vũ Thị Hồng Phượng, ThS Phạm Thị Dự, TS Đặng Minh Tiến: Chương 3

Do điều kiện nghiên cứu còn hạn chế nên cuốn sách khó tránh khỏi một số thiếu sót. Nhóm tác giả rất mong nhận được các ý kiến đóng góp để cuốn sách được hoàn thiện hơn trong các lần tái bản sau.